Nieuwsbrief

DECEMBER 2009

Vrienden van het Cantonspark

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

December 2009

REDACTIE:
Huub van der Aa
Angelique Bosch van Drakestein
Rob Samson

INFORMATIE:
Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer,
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
Tel: 035 - 541 3356
E-Mail: secretariaat@cantonspark.nl

HOE WORDT U DONATEUR?
Voor een bijdrage van € 17,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.
Stort uw bijdrage op:
Bankrekening SNS Regio Bank Baarn, rekening nummer 98.35.74.944,
t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

INHOUDSOPGAVE

3. Ten geleide

6 Inspraaknotitie Commissie ROB vergadering van 3 december 2009

8 Nieuwtjes uit het park

10 Verslag van de Donateursavond van de Vrienden van het Cantonspark

14 De Maretak, een bijzondere bewoner van Baarn

23 Een opvallende vlekvorming op Esdoornbladeren

25 Fiscale goedkeuring (ANBI) - Fiscale mogelijkheden om Stichting Vrienden van het Cantonspark te steunen

26 Bomen over boeken over bomen

Voorplaat: vrucht van de *Cornus causa*.

Binnenkant omslag (voor en achter): het Cantonspark in de winter (Foto Maria 't Zand)

TEN GELEIDE

Zelden is het Cantonspark zo in het nieuws geweest als dit jaar. Twee voorstellen van het college van burgemeester en wethouders over de toekomst van het park, gelieerd aan de Wintertuin, passeerden de gemeenteraad en beide keren werden ze als onhaalbaar of onvolledig afgeserveerd. Daarna vormde de raad uit haar midden een commissie die het allemaal wel eens grondig over zou doen. Natuurlijk is de oplossing voor de bouwvallige Wintertuin vooral een kwestie van geld en natuurlijk liet de gemeente dat stuk van het probleem voorlopig liggen. Wat moesten ze ook met door vaklui gemaakte plannen tot restauratie die zóveel miljoenen kostten dat de financiële reserves daardoor te nadrukkelijk in beeld kwamen. De politiek beoordeelde dat aspect zeer verschillend. De ene partij zei duidelijk "afblijven van de reserves" en had daar goede argumenten voor , oa ontleend aan de methode van begroten, terwijl de andere partij wel degelijk mogelijkheden zag om uit de gemeentekas aanmerkelijk bij te dragen aan het herstel van de kas.

Intussen hebben wij als Vrienden van het Cantonspark ingespeeld op de nieuwe situatie, waarbij de commissie uit de raad een nieuw voorstel zou formuleren. Omdat de ideeën rond de toekomst en restauratie van met name de Wintertuin ons om de oren vlogen hebben wij tijdens de jaarlijkse donateursavond ook onze achterban eens geraadpleegd over verschillende punten die bij allerlei overleg aan de orde werden en worden gesteld. Zie hierover ook onze Web-site.

Bij het aanvragen van subsidies speelde ook het park een rol: immers vanaf begin 2008 zijn de criteria voor subsidieaanvragen voor cultureel erfgoed zodanig aangepast dat een gebouw met een bijbehorende omgeving, een park of een historische tuin, kansrijker is dan aanvragen voor subsidie van een gebouw dat die historische samenhang niet heeft.

De raadscommissie kwam in november van dit jaar met een invulling van de toekomst van kas en park, die aansluit bij de rol die het Cantonspark bij zijn ontstaan speelde in relatie tot het koloniale verleden. Het park werd immers aangelegd in opdracht van August Janssen, die zijn fortuin dankte aan zijn en zijn vaders' activiteiten in het voormalige Nederlands Indie. De raadscommissie vond in die historische context inspiratie om de wintertuin te bestemmen tot theetuin met mogelijkheden tot kleinschalige horeca en beelden tentoonstellingen in kas en park. Dit plan werd tijdens de vergadering van de ROB-commissie van 3 december l.l. uitvoerig bediscussieerd, vooruitlopend op de raadsvergadering die nog moet komen. Wij hebben daar bij monde van de waarnemend voorzitter aan bijgedragen. Wij hebben het plan van de commissie in beginsel als haalbaar beoordeeld maar tevens aandacht gevraagd voor een invulling overeenkomstig het plan dat via de Kinderboerderij ter tafel is gebracht en waarbij met name de horecaf straks in handen kan worden gegeven van door Amerpoort aangestuurde mensen met een geestelijke handicap. Voorts hebben wij er op gewezen dat bij continuering van de openstelling van het park zoals die nu nog geregeld is, het park in termen van biodiversiteit en cultureel erfgoed geen toekomst heeft. Wij hebben intussen ervaring genoeg om te durven stellen zonder ingrijpende

August Janssen met zijn kinderen, omstreeks 1910.

veranderingen in toezicht en handhaving de doelstellingen van onze stichting wel eens onhaalbaar zullen blijken te zijn. Overigens hebben wij ook gemeld dat uit de door ons gehouden enquête onder onze donateurs gebleken is dat de meerderheid wil dat wij als zelfstandige stichting blijven bestaan, en niet al meteen moeten opgaan in een nieuwe beheervorm. Er breekr nu een fase aan waarin de plannen nader moeten worden geconcretiseerd en moet worden vastgesteld waar het geld voor de verschillende restauraties vandaan moet komen.

Bij alle commotie vergeten we soms dat ook het beheer van het park gewoon doorgaat, in de lijn die ons door het vorige college is opgedragen. Het voorzitterschap van de beheercommissie is in handen van Ruud de Meij, nu Huub van der Aa door langdurige afwezigheid van de voorzitster het hele jaar ook al belast was met het waarnemend

voorzitterschap. Het beheer heeft natuurlijk te lijden onder de onzekerheid over de toekomst van de Wintertuin. Regelmatig krijgen wij kritische opmerkingen over de beroerde staat van onderhoud rond de kas. Daar moest al in de zomer van 2007 een ruime zone zonder planten en struiken worden opgeschoond om de voorgenomen restauratiewerkzaamheden mogelijk te maken. Toen er vervolgens steeds maar niets gebeurde nam de natuur zijn kansen weer waar en groeide er al spoedig een keur aan onkruiden.

Ook door veranderingen in de uitvoer van het beheer en langdurige ziekte van aansturende ambtenaren kwam er achterstand bij stukjes regulier onderhoud. In het late najaar leidde dat weer tot overleg, waarvan we moeten hopen dat het in het komende seizoen zal leiden tot verdere optimalisering van het dagelijkse onderhoud. Aan het restauratieplan voor het park wordt wel degelijk nog gewerkt, hoewel ook hier de op handen zijnde veranderingen voor kas en park remmend werken.

Intussen zijn al wel voorbereidingen getroffen voor een nieuwe druk van onze Gids voor het Cantonspark. Zo is er een database gemaakt van alle o.i. relevante bomen en struiken die in het park aanwezig zijn, als basis voor de nieuwe teksten en zijn er het hele jaar door systematisch nieuwe foto's gemaakt voor illustraties. We hopen het resultaat in de loop van 2010 gereed te hebben.

Het bestuur

Inspraaknotitie Commissie ROB vergadering van 3 december 2009

De Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft met instemming kennis genomen van het door de raadscommissie voorgestelde plan. Wij hebben ook kennis genomen van een aantal suggesties en meningen van insprekers tijdens de voorlichtingsavond in het gemeentehuis en tijdens een speciale bijeenkomst voor onze donateurs.. Wij maken in dit stadium alleen een aantal kanttekeningen

Onze Stichting heeft van het vorige college eerst het verzoek en daarna de opdracht gekregen om het park in oorspronkelijke staat te restaureren en waar mogelijk mee te werken aan onderhoud aan de Wintertuin Dit plan, gekoppeld aan een aanmerkelijke bezuiniging, het ontslag van de beheerder en een contract met Greenfors voor het dagelijkse onderhoud heeft toen geleid tot de oprichting van een beheercommissie die onder de vlag van onze Stichting en in nauw overleg met de afdeling Groen van de gemeente, een aantal jaren heeft gefunktioneerd en nog steeds als zodanig actief is bij de aansturing van het onderhoud, vooruitlopend op de algehele restauratie.

Een en ander heeft er toe geleid dat wij nu in feite de enigen zijn die mbt het park een volledig beeld hebben van wat er aan waardevols bewaard is, wat er in de loop van de jaren door mismanagement en gebrek aan kennis en geld bij de gemeente niet goed is gegaan en wat er gedaan moet worden om enigszins aan bovenbedoelde opdracht te voldoen. In de commissie en in ons bestuur zijn botanici met Utrechtse wortels aanwezig, tevens de huidige onderdirecteur van Botanische Tuinen Utrecht, boomdeskundigen en tot voor kort een vertegenwoordiger van de Nederlandse Tuinenstichting, die zich heeft teruggetrokken toen zij voorzitter van deze Stichting werd. Van de externe adviseurs noem ik oa een vertegenwoordiger van de Tuinenstichting, die geldt als één van de bekendste botanici van ons land.

In de afgelopen jaren is onze voorzitter, al in 2007 bij het gebeuren rond de Wintertuin betrokken geraakt. Via haar is architect Bak aangetrokken en heeft met onze hulp en met gebruikmaking van onze archieven, heel veel belangrijke voorstudies betreffende de kas gedaan. Van deze studies kan bij het vervolg gebruik worden gemaakt.

Het herstel van het oorspronkelijke park zal naar het oordeel van de beheercommissie op grote moeilijkheden stuiten en wordt door ons als niet meer reëel beschouwd. Het park is in opdracht van August Janssen aangelegd in relatie tot haar oriëntatie op de Eem. Hiervan is nadat het tussenliggende gebied is volgebouwd en begroeid is geraakt met hoge bomen niets meer over. Restauratie moet dus meer naar binnen gericht worden en rekening houden met veranderende wensen van omwonenden en eisen van veiligheid.

De oorspronkelijke ruime zichtlijnen zijn niet meer te herstellen omdat de Universiteit vanaf 1920, die ruimtes gebruikt heeft om er - intussen waardevolle – bomen neer te zetten. Van veel groter belang achten wij het om het oude padenstelsel te restaureren. Er is daarvoor al een voorlopige kaart gemaakt.

Na 17 jaar ervaring met de openstelling door de gemeente en de steeds groter wordende druk van buiten, gevolgd door ernstige vormen van misbruik en vandalisme, in welk verband wij intensief hebben samengewerkt met de gemeente en de politie, hebben wij nu de overtuiging dat aan de openbaarheid van het park beperkingen zullen moeten worden opgelegd, wil het park zijn meerwaarde kunnen behouden. Deze meerwaarde kan worden omschreven in termen van biodiversiteit en cultuurhistorie.

Bij het uitwerken van het plan van de Raadscommissie bevelen wij ook de door de Kinderboerderij aangedragen mogelijkheden aan. Het betrekken van Amerpoort bij de uitwerking biedt nog niet geëxploiteerde mogelijkheden om subsidie te krijgen uit heel andere hoek.

Tenslotte bieden wij aan om onze kennis en ervaring ten dienste te laten komen van de nog op te richten beheervorm voor kas en park. Wij bieden aan om in de nieuwe stichting of andere beheervorm voor Wintertuin en kas zitting te nemen. De suggestie is gedaan dat onze Stichting beter helemaal kan verdwijnen of opgaan in de nieuwe beheervorm, maar dat is door onze achterban recentelijk als voorbarig verworpen.

Stichting Vrienden van het Cantonspark.
Wnd voorzitter Dr. H. A. van der Aa

Nieuwtjes uit het park

In de vorige nieuwsbrief hebben we uitvoerig verslag uitgebracht van de schade die door een meistorm in het Cantonspark was ontstaan. We beloofden toen om er in volgende nieuwsbrieven op terug te komen. Inmiddels kunnen we melden dat de enorme Bitternoot is opgeruimd, wat een geweldige klus bleek te zijn. Alleen de stam is bewaard gebleven en gaat wegens zijn waardevolle hout, in het voege voorjaar, naar een bijzondere houtsoortenveiling in Wageningen.

De Zelkova-stam is inderdaad rechtgezet, althans teruggebracht in zijn oorspronkelijke positie en wordt met behulp van kabels voorlopig in die positie gefixeerd.. We moeten afwachten of het wortelstelsel de klap en deze poging tot herstel heeft kunnen opvangen. Vooral het voorjaar van 2010 is wat dat betreft een kritische periode.

Of het nu komt door de vele publiciteit rond de Wintertuin, of het feit dat het toerisme in "Vorstelijk Baarn" is toegenomen. Zeker is het dat dit jaar de publieksrondleidingen meer bezoekers hebben getrokken dan in de voorafgaande jaren. Een andere reden kan zijn geweest dat we het dit jaar vrijwel altijd bijzonder getroffen hebben met het weer.

Gedurende enkele weken met prachtig zomerweer raakte de hoofdingang van het Cantonspark defect. Vernielende jeugd was daar schuldig aan. Voor het herstel en inregelen van het open- en sluitmechanisme is een gespecialiseerd bedrijf nodig en helaas was dáár extra oponthoud wegens vakanties. Het betekende wel dat het park in de drukste tijd soms alleen via de zij ingangen toegankelijk was.

Begin december werd een begin gemaakt met het herstel van de muren die het park van enkele tuinen achter huizen in de Faas Eliaslaan scheiden. Deze muren, en de begroeiing met verschillende klimplanten zijn al jaren onderwerp van gesprek met de gemeente Baarn.

Het beeld van de reiger met drinkbak, gemaakt door de Baarnse beeldhouwer Jan Broerze, ooit door het personeel van het park geschonken aan de toenmalige directeur Prof. Dr. J. Lanjouw, staat weer op zijn oude plaats. In juni van dit jaar werd het beeld door vandalen met grof geweld vernield en werden de brokstukken vervoerd naar de gemeentewerf. Na enige tijd twijfel over de haalbaarheid van een restauratie, namen twee kunstenaressen, Sascha van Tetterode en Antoinette Willems de restauratie ter hand. Het resultaat is dat begin december een hersteld beeld is herplaatst op de plek waar het sinds jaar en dag gestaan heeft. Het beeld is een beetje aangepast aan het risico dat beelden in de openbare ruimte nu eenmaal altijd lopen, met name door èn de hals, én de ranke poten wat dikker te maken. Of de restaurateurs er in geslaagd zijn om met deze artistieke ingreep de reiger echt tegen vandalen te beschermen zal de nabije toekomst leren.

Karin van der Raad-Doornik schreef het gedicht *Avondwandeling in Cantonspark* en we publiceren het graag in onze Nieuwsbrief. Voor meer gedichten van de Baarnse dichteres kunt U haar website bezoeken: www.karmina.org.

AvondwandelinginCantonspark

De schaduw van een oude zomer
vervaagt de graffiti op de collonade,
Deavondzonkleurtdereuzenpalmbloedrood,
Daarbovenindenok,tussenderibben
Van de huiverende winterkas.

Tussenhetgrintgroeitgras,devleugelnoot
heeft dorst en achter het smalle pad
verschuilt zich de watercipres
die haar zeldzame zaailingen schenkt
aan wie haar waarde weet te schatten

Breeduit strekt de beuk haar armen.
Zekreeg en nam de ruimte
met ondergrondse reuzenwortels,
numetkrommeknieenenverweerdehuid
grootmoedervantallozeverjaardagskinderen.

Verderop wortelen de Oosterlingen:
Deesdoornuit Japan;deHemelboom
Met nakomelingen rond zijn voeten;
de duivelwandelstok, uit China
dwarsdoorRuslandhiernaartoegereisd,
rustnuuitnaastHoningboomenGodenpeer.

We rapen in mildheid sporen op
Van onze eeuw en verdromen de tijd
onderoudegetuigen,onzeogenglijden
vanhunvermoeidevoetennaarboven
waarhunarmennaardehemelblijvenreiken.

Verslag van de Donateursavond van de Vrienden van het Cantonspark

Op donderdag 15 oktober 2009 werd in Brandpunt onze jaarlijkse donateursavond gehouden. Voor de pauze werd door Huub van der Aa een overzicht gegeven van de geschiedenis van het Cantonspark, de aanwezige monumenten en een indruk gegeven van de botanische meerwaarde van het park. Hij maakte daarbij gebruik van een powerpoint-presentatie die Rob Samson en Huub samen hadden gemaakt. Dit gedeelte van het programma diende als opwarmertje voor de raadpleging van de aanwezigen over een aantal concrete zaken die in de afgelopen jaren bij het bestuur aan de orde waren gesteld i.v.m. de brede discussies over de toekomst van zowel Wintertuin, park als de Stichting zelf. Voor deze discussie waren een aantal vragen opgesteld, die onder leiding van Rob Samson werden behandeld. Het werd een levendige discussie waaraan veel van de aanwezigen deelnamen.

Hieronder volgen de vragen , zoals die aan de aanwezigen werden voorgelegd op een formulier waarop men kon aangeven voor of tegen te zijn of geen mening te hebben.

1. Als de ontwikkelingen er toe leiden dat er een nieuwe stichting wordt opgericht die park en kas gaat beheren, moeten wij daar dan in opgaan?

In de discussie blijkt een genuanceerd standpunt. Wanneer de nieuwe stichting dezelfde doelstellingen heeft als de huidige kunnen velen daarin meegaan. Vooral wanneer nieuw leven in de wintertuin wordt geblazen zouden daardoor de waarden van het park en de wintertuin beter gegarandeerd kunnen zijn.

2. Onze stichting moet in ieder geval blijven bestaan.

Een grote meerderheid is voor behoud van de huidige stichting, zodat de meerwaarde van het park extra veilig is gesteld. Niet duidelijk is of de doelstellingen van de bestaande stichting ook in een eventuele nieuw op te richten stichting volledig moeten worden overgenomen.

3. Bent U het met het bestuur eens dat wij onze activiteiten moeten staken als er sprake zou zijn van ernstige aantasting van het park, door het toestaan van activiteiten die strijdig zijn met het beheer zoals wij dat hebben voorgestaan?

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om met deze vraag een t.z.t. democratisch te nemen raadsbesluit tegen te gaan werken, maar alleen om vast te stellen of wij onze jarenlange strijd voor behoud en beheer van het park moeten voortzetten als er o.i. ongewenste ontwikkelingen zijn te verwachten. Als voorbeeld wordt genoemd de mogelijkheid tot golfen al dan niet incidenteel bij happenings.

4. De aanwezigen willen absoluut geen golf in het park. Ook zijn zij, misschien juist vanwege dit soort zaken, nogal fel

tegen opheffing van de stichting.

5. Moeten wij op het standpunt staan dat iedere verdere parkeeroverlast in de omringende straten wordt beperkt?

Er zijn veel tegenstanders van meer parkeren. Maar feitelijk is het geen zaak van het Cantonspark. De meeste bezoekers kunnen heel goed te voet of per fiets naar het park komen.

6. Mogen er binnen het park parkeerplaatsen worden aangelegd?

Verteld wordt dat in de tijd van Utrechtse hortus het hek langs de Heemskerklaan twee m. is teruggezet om parkeerruimte te maken voor bezoekers van universitaire evenementen in het park.

Voorgesteld wordt o.a. om het terrein van Eemfors, incl. de ondergrond van de bedrijfsgebouwen, als parkeerterrein te benutten (en voor Eemfors elders in de gemeente ruimte te zoeken). Dat zou wel 40 tot 50 plaatsen op kunnen leveren. Het terrein wordt nu o.a. gebruikt voor opslag van groenafval. Dat moet ergens blijven en daarvoor is ook draai- en werkruimte nodig. Hoogstens is er in de weekeinden wat ruimte voor enkele auto's.

Er wordt op gewezen dat de parkeerdruk in de omgeving zal toenemen, wanneer de appartementencomplexen aan de Piet Heinlaan gereed komen. De aanwezigen zijn in meerderheid van mening, dat het park niet de geëigende plaats is voor parkeerplaatsen, ook niet bij evenementen in park of wintertuin.

7. Vindt u dat het hek rond het park moet worden gehandhaafd?

Het moet onmogelijk zijn (voor hangjongeren c.s.) het park anders dan via de poorten binnen te komen. Wel zou het hek een beperking kunnen betekenen voor een andersoortig gebruik van de wintertuin en bijzonder gebruik van het park. Maar, dat wordt onder omstandigheden aanvaardbaar geacht.

8. Wat vindt u in principe van een fietspad door het park?

Er wordt op gewezen dat men in Duitsland en Oostenrijk kan fietsen door parken. De meerderheid vindt het park veel te klein voor de noodzaak van een fietspad. Bovendien is het gedrag van Nederlanders zodanig dat fietsers in het park de beleving door anderen ongunstig beïnvloeden.

9. Moeten wij de toegankelijkheid van het park verder beperken?

Men verwacht dat beperking van de toegankelijkheid vandalisme in de hand werkt. Opgemerkt wordt dat de toegankelijkheid voor de bewoners van Schoonoord verbetering behoeft. Dit geldt zowel voor de paden die slecht begaanbaar zijn voor een rollator als voor de hekken en alle groen bij de ingang aan de Heemskerklaan.

10. Moeten wij instemmen met het binnenhalen van kleine horeca (koffie, thee)?

De meesten voelen wel voor een theetuin in het park, maar niet voor een kraam. Enerzijds levert dit sociale controle, anderzijds kan er door het aantrekken van meer publiek extra controle nodig zijn.

11. Moeten wij meewerken aan meer uitgebreide horeca?

Hierover zijn de meningen sterk verdeeld. Grootschalige horeca of grote

Uitkomst enquête	voor	tegen	geen mening
1. Opgaan in nieuwe stichting	15½	4½	4
2. Voortbestaan stichting	17½	2	4½
3. Staken activiteiten	3	15	5
4. Beperken parkeeroverlast	8½	11½	4
5. Aanleg parkeerplaatsen in het park	3	20	1
6. Handhaving hek rondom het park	22	1	1
7. Aanleg fietspad door het park	1	20	3
8. Verdere beperking toegankelijkheid	1	22	1
9. Kleine horeca in het park	15	4	5
10. Uitgebreide horeca in het park	7½	14½	2
11. Meewerken evenementen	23	-	1

Bloemen van een bijzondere kruising van de Toverhazelaar: Hamamelis x intermedia 'Orange Beauty'

evenementen in de wintertuin worden als ongewenst beoordeeld, mede i.v.m. geluidsoverlast, een tekort aan parkeergelegenheid en het risico van vandalisme. Maar exclusieve horeca zoals in de orangerie op Soestdijk zou een mogelijkheid kunnen zijn.

12. Moeten wij streven naar, resp. meewerken aan evenementen, zoals beeldententoonstellingen, een groene markt (zoals enkele jaren geleden), kunstuitingen etc.

Eigenlijk zijn de meesten voor, al moeten de voorwaarden nauwkeurig worden vastgelegd. Overigens vereist een beeldententoonstelling in het park kostbaar toezicht en een dure verzekering. Dat is de reden dat er tot nu toe nooit zulke exposities zijn georganiseerd.

Na deze raadpleging volgde nog een Rondvraag

De suggestie wordt gedaan, dat een ondernemer een vervoer met koetsjes begint, waarbij de interessante plaatsen in Baarn worden aangedaan.

Gevraagd wordt waarom het Cantonspark soms hele weekeinden is afgesloten.

Antwoord: Door geldgebrek heeft de gemeente geen mensen die zorgdragen voor openen en afsluiten van de poorten. Soms springen buurtbewoners met een sleutel in.

De Maretak, een bijzondere bewoner van Baarn

In het Cantonspark zijn Maretakken (Viscum album), ook wel Vogellijm of Mistletoo genoemd, lang geleden geïntroduceerd door de universiteit. Men wilde immers van zoveel mogelijk plantenfamilies vertegenwoordigers in het park hebben voor onderwijs en soms voor onderzoeksdoeleinden.

Zo herinner ik mij uit de vijftiger jaren nog een fraai exemplaar te hebben gezien op een niet meer zo jonge appelboom. Later zijn er Maretakken gegroeid op verschillende soorten Lijsterbessen (Sorbus aucuparia en S. aria*), Paardekastanjes (Aesculus x intermedia*), Meidoorn (Crataegus x lavalleei*), Balsempopulier (Populus balsamifera* en Canadese populier (P. x canadensis*), o.a. tussen Kinderboerderij en tuinen van de Piet Heinlaan, Grijze noot (Juglans cinerea; in 2004 gekapt) en een Wilg (soort niet bekend; het betreffende boompje is na 1987 nog met Maretak en al verplaatst naar de Hortus in de Uithof, maar heeft die verhuizing niet overleefd) en mogelijk nog andere soorten, waarop deze halfparasiet intussen weer verdwenen is. Door uitzaai door vogels zijn ook enkele grote populieren aan de Maatkampweg, noordelijk van het park, begroeid geraakt met Maretakken. Alles bij elkaar gaat het om een redelijk grote en gelukkig ook vrij stabiele populatie op Baarns gebied, die als zodanig beschouwd kan worden als iets heel bijzonders. Want Baarn ligt in feite ver van het natuurlijke verspreidingsareaal van deze soort.

Het areaal

Het natuurlijke areaal van onze inheemse Maretak-soort is groot: In alle gematigde klimaatzones van Europa en Azie kan hij gevonden worden, alsmede in het Atlasgebergte in Noordafrika. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat Viscum album drie ondersoorten heeft, waarvan er maar één

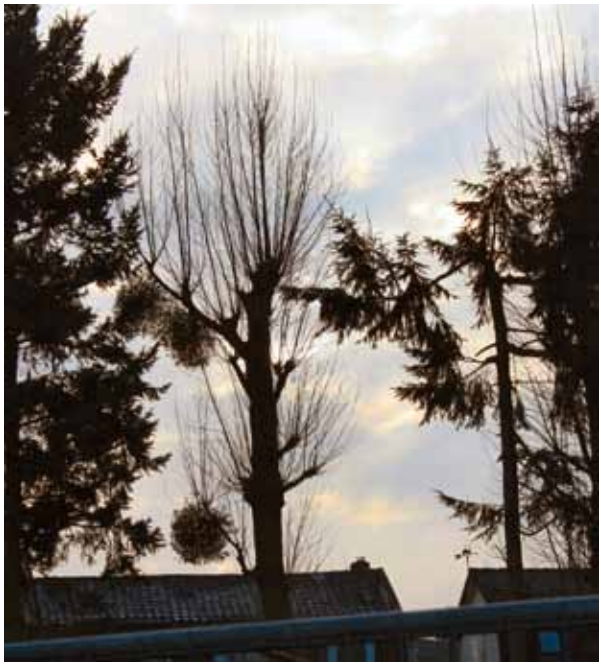

Maretakken op Canadese populier aan de Piet Heinlaan .

in Nederland voorkomt. Ik ga daar hier verder niet op in. Onze ondersoort heeft in Nederland en aangrenzende landen zijn natuurlijke Noordgrens ongeveer ter hoogte van Sittard. Bijna alle meldingen van spontane noordelijker gelegen vindplaatsen betreft populaties die na enige tijd vanzelf weer het loodje leggen. Er zijn overigens aanwijzingen dat die grens verder opschuift naar het noorden en dat zou met de klimaatsverandering te maken kunnen hebben.

"Spontaan" wil in dit geval zeggen dat de planten zijn uitgezaaid door vogels, die de vruchten hebben gegeten en het slijm rond de zaden hebben afgepoetst aan een volgende boom die zij bezochten. Het voorkomen in Baarn is dan weliswaar van origine niet spontaan geweest, maar de uitbreiding vanuit kunstmatig geïnfecteerde bomen in het Cantonpark was wel spontaan.

Overigens had de Maretak enige eeuwen geleden wel meer noordelijk gelegen vindplaatsen. Houttuyn (1776), de Amsterdamse medicus die het belangrijkste standaardwerk van Carl von Linné (Linnaeus) bewerkte voor Nederland, citeert uit nog oudere bronnen en meldt dat "Binnen Amsterdam Maretakken voorkwamen op "Olmen of Ypen, in de Haarlemmer Hout op de Berken, by Dordrecht op de Pruimboomen en verder op de Eiken en meer soorten van Boomen".

Een bekende locatie, ver noordelijk van genoemde grens door Sittard is de populatie op Voorne en ik zelf heb stokoude Paardekastanjes gezien, in de buurt van Goes, waar in vroeger jaren vrij zeker ook Maretakken moeten hebben gegroeid. Dikke takken van die bomen vertoonden de typische galvormige opzwellingen op de plaats van de vroegere aantasting.

In het tijdschrift De Levende Natuur, van 1 october 1936 deed de bekende botanicus A. J. M. Garjeanne de volgende mededeling, gevolgd door een enigszins cryptische opmerking: "Op pl. m. 12 km ten Z.O. van Venlo, groeit een reusachtig exemplaar van de Vogellijm op een Canadapopulier. Dit is thans wel de enige vindplaats buiten het Krijtdistrict, nu de Viscum's in Groningen en in het Gooi verdwenen zijn. 's Zomers is de plant voldoende onvindbaar, om geen gevaar te lopen en 's winters houdt het, niet aan Viscum gewende N. Limburgse volk haar, hoop ik, voor een kraaiennest".

In de Nederlandse Oecologische Flora, deel 1, p.133 zegt Eddy Weeda hierover: "De overgrote meerderheid van de vindplaatsen ligt in Zuid Limburg. In de rest van het land is de Maretak op een aantal verspreide plaatsen aangetroffen; gewoonlijk was het voorkomen hier van voorbijgaande aard". Maar in onze tijd is de Baarnse vindplaats én stabiel én relatief erg noordelijk gelegen.

De Vogellijmfamilie (Loranthaceae), systematiek en biologie

De familie waartoe de Maretak behoort omvat ongeveer 1300 soorten, die verspreid over de hele wereld voorkomen, vooral in de tropen. Europa telt maar 4 soorten en Nederland heeft er daarvan

dus maar één. Alle vertegenwoordigers zijn halfparasieten, dwz, dat ze maar voor een deel afhankelijk zijn van de gastheer waar ze op wortelen. Echte parasieten missen ook het bladgroen, dat nodig is om bepaalde bouwstoffen te maken en de vertegenwoordigers van de Vogellijmfamilie hebben wel degelijk groene bladeren! Ze dringen met een kamvormige wortel door tot in het hout van de waardplant. In de bast vormt deze wortel lange zijassen van waaruit zich zuigwortels ontwikkelen die op hun beurt ook weer doordringen tot in het hout. Het "bovenhoutse"deel van de plant is de bij velen welbekende gaffelvormig vertakte groene plant die bij elke vertakking twee, zelden drie of vier, spatelvormige bladeren vormt, met min of meer evenwijdig verlopende nervatuur. De bloemen zijn vrij klein en zitten op de plaats van de vertakkingen of aan het eind van een takje. Ze zijn mannelijk of vrouwelijk. De mannelijke bloemen zijn het grootst, maar hebben niettemin 4 vrij onaanzienlijke, bleek geelgroene, aan de basis samenhangende bloemblaadjes, die geen kelk of kroon genoemd kunnen worden en daarom maar neutraal bloemdekbladeren heten hoewel de aanduiding met bloemdekschubben ook niet zou misstaan. Bij de mannelijke bloemen zit vóór elk bloemdekblaadje een meeldraad. De vrouwelijke bloemen dragen in het midden een onderstandig vruchtbeginsel met een brede stempel op de top. De bevruchting vindt plaats door de wind, maar ook insecten kunnen het stuifmeel naar de stempels brengen. Deze groeien, laat in het jaar uit tot glanzend witte besachtige vruchten die één of meer zaden bevatten, gehuld in een taai en kleverig slijm. Aan dat slijm dankt de plant zijn naam "Vogellijm". In vroeger jaren werd daar namelijk een zeer kleverige lijmsoort uit bereid, die vervolgens op takken werd gesmeerd om er kleine vogeltjes mee te vangen.
De plant benut deze lijm zelf ook bij de verspreiding van de zaden. Deze worden namelijk gegeten door verschillende vogelsoorten, maar vooral lijsterachtigen. De hier algemene Grote lijster heet in het latijn zelfs *Turdus viscivorus*, dwz de lijster die Viscum eet ! De vrucht kan het darmkanaal van de lijster passeren zonder dat de zaden aan kiemkracht inboeten. Deze komen dan met de uitwerpselen terecht op takken waarop de zaden kunnen ont-

Maretak op een galachtige opzwelling van de stam van de Meelbes (*Sorbus aria*), die vlak vóór de colonnade aan de vijverrand staat.

Deze Maretak bevindt zich in de Paardekastanje-hybride (*Aesculus* x hybrida, nr 27a) die zich bevindt links vóór de Wintertuin; het is een grote zeldzaamheid dat de Maretak deze waardboom heeft gekozen.

kiemen, waardoor een nieuwe plant kan ontstaan. De vogels kunnen ook op een andere, meer directe manier bijdragen aan de verspreiding, als ze de vruchten aanpikken, het vruchtvlees opeten maar het restant, met de harde, maar door de kleverige substantie omgeven zaden, afsmeren aan een tak, waarop dan onder gunstige omstandigheden een nieuwe Maretak kan groeien.

De Maretak als ongewenste parasiet

De Maretak is een struikje dat parasiteert op andere bomen. Ze onttrekt daaraan voedingsstoffen en vocht. De jonge plant heeft een eenvoudige, kamvormige wortel die haaks op de gastheertak staat. Vanuit de wortel dringen zuigwortels het hout binnen maar in een later stadium zendt de wortel in de bast van de gastheer lange zijassen uit van waaruit weer nieuwe zuigwortels het hout in dringen. De gastheer maakt ter plaatse meer hout, waardoor opzwellingen ontstaan rond de plaats waar de Maretak wortelt. In een later stadium kan het van de stam afgekeerde takdeel dat op de ontstane "gal" volgt afsterven. Er ontstaan dan kenmerkende, ingekorte takeinden met verdikkingen, die ook lang nadat de Maretak verdwenen is blijven bestaan. Bij de aangetaste Lijsterbes, vlak vóór de colonnade, zijn zulke takken met verdikte uiteinden mooi te zien.

De Maretak komt in Nederland, in het wild, voornamelijk voor op Populieren, met als goede tweede de Appel, en als derde keuze tegenwoordig vooral de niet inheemse Witte acacia (*Robinia pseudacacia*), incidenteel ook Meidoorn-soorten,

met name de Eenstijlige meidoorn *(*Crataegus monogyna*). In een vorige paragraaf worden nog andere waardplanten genoemd, vaak uit vroeger tijden, toen de omstandigheden kennelijk iets anders waren.

In de folklore en bij religieus gebruik staat de Maretak van de eik het hoogst in aanzien, maar die waardplant kent de Maretak in ons land niet. Wel bijvoorbeeld in Engeland, waar men toch al meer dan hier hecht aan het spirituele.

Het is in feite dus zo, dat de Maretak niet eenkennig is, en dat zaden van de plant op de ene gastheersoort geen problemen schijnen te hebben met een andere gastheersoort.

Op alle als gastheer in aanmerking komende bomen kan schade ontstaan, hoewel die meestal niet als ernstig wordt beschouwd. Vooral in vroeger jaren, toen veel van ons fruit nog afkomstig was van hoogstamboomgaarden die heel oud konden worden, was de maretak een ongewenste vreemdeling in de boomgaarden. In vooral ook weer oudere literatuur over plantenziekten wordt soms hoog opgegeven van de schade door Maretakken. Er sterven wel degelijk takken af en de achterblijvende, opgezwollen takken kunnen kankerachtige gezwellen krijgen en dragen nauwelijks nog fruit. De dichte bezetting met soms oude en dichte struikjes van de Maretak leiden gemakkelijk tot takbreuk, wat weer vermindering van produktie betekent. In Zuid Limburg en vooral in het aangrenzende Belgische Limburg zijn nog wel zulke oude boomgaarden, waarbij de takken overbelast waren met maretakken en doorbogen tot op de grond. Ook in Bretagne en andere meer zuidelijk gelegen delen van Europa zijn zulke duidelijke schadebeelden nog te vinden.

Of er vroeger uitvoerig strijd tegen de Maretakken gevoerd is weet ik niet zeker. Wel zijn er berichten over het handmatig verwijderen van Maretakken, om de fruitbomen te ontlasten. Er is ook recentelijk nog studie gemaakt van parasieten van de Maretak zelf. Een 10-tal

Populieren met een groot aantal Maretakken komen alleen voor in het natuurlijke verspreidings gebied, in of zuidelijk van Zuid Limbuirg. Deze foto is genomen door Greet de Lange, ergens in Noord Frankrijk.

jaren geleden brak er een soort epidemie uit van een schimmel die specifiek op de Maretak voorkomt en hem tenslotte kan doden. Met name in het toenmalige Oostduitsland vielen er lokaal massaal helemaal verbruinde stukken Maratek uit de bomen, die allemaal bezet bleken met die schimmel. Het toen nog in Baarn gevestigde Centraalbureau voor Schimmelcultures werd erbij gehaald en al spoedig bleek dat het een al heel lang bekende schimmelsoort was die incidenteel wel op oudere en verwelkende Maretakken was gevonden, maar die toch als zeldzaam te boek stond. In die jaren en kort daarna vond ik de schimmel ook op andere plaatsen, zoals in Luxemburg, waar iedere stop op parkings langs de grote weg, die door Populieren met veel Maretakken werden beschaduwd, wel een handvol aangetaste uitgewaaide Maretakken opleverden. Voor ons was het meer een academische kwestie, rond een interessante samenhang tussen schimmel en plant, zonder daarbij meteen alarm te slaan wegens een gevaarlijke ziekte. Op verschillende andere plaatsen is daar toen nog wel onderzoek naar gedaan, maar ik weet niet of de motivatie voor dit onderzoek was om de zeer welkome Maretak te kunnen behoeden voor een "nieuwe" ziekte, of dat men een biologische bestrijdingswijze tegen een ongewenste parasiet van onze fruitbomen op het spoor meende te zijn. Zoals wel vaker, hoorde wij er later niet veel meer van en werd de vroeger nauwelijks opgemerkte en daarom voor zeldzaam versleten schimmel bijgezet in het rijtje zwakte parasieten die in plantenpopulaties nu eenmaal overal een funktie hebben.

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat onze Maretak nauwelijks schade doet aan de waardplant, zeker niet in ons land en dat we eerder moeten opletten dat de plant niet snel in aantal afneemt, iets wat de laatste jaren in de natuurlijke arealen van de plant, zoals in Z.Limburg wel degelijk aan de orde is. En misschien kan het half wilde voorkomen in botansiche tuinen straks wel bijdragen aan het voortbestaan van deze interessante plant. De Baarnse populatie is tot de dag van vandaag zo gezond als een vis en de belangrijkste bedreiging zal straks de mens worden, als die om welke reden dan ook bomen gaat verwijderen met vitale Maretakken in de kruin.

Gebruik van, handel in en kweek van Maretakken

Het meest bekende gebruik van Maretakken is dat als gelukbrengend groen, en dat dan vooral in de kersttijd. In deze donkere periode van het jaar staan mensen meer dan anders open voor de mystiek die deze bijzondere plant omgeeft. De Maretak heeft kenmerken die dit effect vergroten zoals het feit dat ze altijd groen is, een opvallend regelmatige bouw heeft en bovendien op andere bomen groeit. Aan de plant werden van ouds helende en kracht gevende eigenschappen toegedicht en al in vóór-christelijke tijden. Bij Kelten, Galliers en Germanen speelden bomen, en dan met name Eiken en de Maretak een rol bij allerlei rituelen. De Eik was voorheen één van de bomen waar een bijzondere vorm van de Maretak op voorwam. In christelijke tijden raakten deze rituelen in onbruik maar nog in de

Maretakken op sterk aangetaste appelbomen in Bretagne.

13de eeuw werden oude liederen uit de Noorse en Ijslandse folklore in de Edda op schrift gesteld en op Germaanse kastelen en boerderijen regelmatig ten gehore gebracht. En in deze verhalende liederen speelde de Maretak soms een sleutelrol, zoals in de Mythe van Balder. Het is daarin een plant met buitenaardse krachten, die met bijzonder respect moet worden bejegend . Het voert te ver om hier in detail op in te gaan maar in genoemde mythe speelt de Maretak min of meer de rol van de appel in het aards paradijs.

In onze tijd, aanvankelijk vooral in angelsaksische landen, was de Mistletoe een plant die geluk brengt. Nog steeds wordt, en in toenemende mate ook in ons land, rond de kerstdagen Mistletoe opgehangen boven deuren en poorten en een ontmoeting onder dit gelukbrengend gewas moet ten minste gevierd worden met een kus, waarop dan als vanzelfsprekend de zegen van boven rust. Oude heidense zeden en christelijke symboliek zijn hiermee met elkaar verzoend.

Een en ander brengt wel mee dat er een levendige handel in Maretakken is ontstaan. In Nederland worden de Maretakken in Limburg nog als kostbare, beschermwaardige planten beschouwd en is het verboden om ze uit te steken. Maar al in de Belgische grensgebieden, en met name in de Voerstreek worden wel Maretakken voor de Nederlandse markt "geoogst", en dan vooral die op fruitbomen groeien, in oude verwaarloosde boomgaarden, waarvan er daar nog een aantal zijn. Het merendeel groeit daar echter in Populieren en die zijn moeilijker bereikbaar. In een recent verschenen boekje dat geschreven is door enkele Zuidlimburgse kenners van de Maretak

wordt uit de doeken gedaan, waar de grote hoeveelheden Maretakken vandaan komen die op Nederlandse veilingen rond Kerstmis worden aangevoerd. Franse boeren en boswachters, maar ook rondtrekkende zigeuners spelen daarbij een rol, en natuurlijk de spreekwoordelijk slimme Nederlandse handelaren.

Naast dit folkloristische gebruik worden de bessen van ouds als geneesmiddelen gebruikt. De hierboven reeds aangehaalde dokter F. Houttuyn geeft een ruim overzicht van wat er toen, tweede helft 18de eeuw, over de toepassingsmogelijkheden bekend was. Als medicus zet hij echter al hier en daar vraagtekens bij de wonderkracht die er van delen van de plant als geneesmiddel tegen vele kwalen zou uitgaan.

In de oude apotheken heette de van Eiken afkomstige Maretakken (*Viscum album*) vaak nog *Viscus Quercinus*, omdat de helende werking het grootst werd geacht als de Maretakken afkomstig waren van Eiken (Quercus !). Hij meldt dan ook "*dat men in de Winkelmiddelen altoos Viscus quercinus voorgeschreeven vindt. Anderen hebben die der Hazelaaren aangeprezen, als een veel nuttiger middel tegen de Vallende Ziekte, Lammigheid en andere Zenuw Kwaalen, dan die der Eiken*". Hij citeert een Engelse "Doktor" die "de uitmuntendheid van dit Geneesmiddel, in alle Stuipachtige Kwaalen of Ziekten, door veele Ondervindingen heeft willen bevestigen" Verder heet het dat *"Afkookzel des Houts"* bruikbaar is tegen "*Kwaalen, uit slappigheid der Vaten spruitende, gelijk in sterke Vloeijingen*". En de dokter waarschuwt nog tegen het eten van de bessen: "*Sommigen willen, dat zy van een Mensch gebruikt, of veel gegeten zynde, door haare Lymerigheid aan het Gedarmte kleeven en dus gevaarlyke Ontsteekingen en Bloedloop veroirzaaken kunnen*". Het is maar dat U het weet.

Ook in modernere boeken over plantengeneeskunde komt men de Maretak tegen. Daarin wordt meestal nadrukkelijk gewaarschuwd tegen het nuttigen van de vruchten en worden alleen de kort vóór het rijpen van de vruchten afgeriste bladeren, vers of gedroogd bij zachte warmte aanbevolen. Ze heten bloeddruk verlagend te zijn, tegen krampen te werken en purgerende en urine afdrijvende eigenschappen te bezitten. De werkzame stoffen zijn inmiddels goed bekend geworden. Het zijn choline, triterpeenderivaten en bepaalde aminozuren. Overigens bestaat er een homeopathische toepassing van een vloeistof waar in gelijke delen van de gedroogde bladeren en de rijpe bessen zijn verwerkt. Er wordt wel bij gezegd dat het een moeilijk hanteerbaar product is wegens de vergaande stroperigheid. Er zijn ook berichten over de werkzaamheid van Maretak preparaten tegen kanker, hepatitis C en aids. De voorlopige conclusie onder de onderzoekers is echter dat er geen wonderen van kunnen worden verwacht, maar dat de belangstelling voor de Maretak ook bij de reguliere geneeskunde toeneemt.

Huub van der Aa

Een opvallende vlekvorming op Esdoornbladeren

Als in het najaar de bladeren van de bomen vallen is daar voor opmerkzame lieden heel veel interessants aan te zien. Sommige bladeren vallen op door hun felle kleuren, zoals de lakrode bladeren van de Amberboom die vlak vóór de colonnade staat. Opvallend zijn ook de kleuren van de bladeren van Toverhazelaars en de nauw verwante Parrotia, die heel lang na afsterven nog aan de boom of struik blijven zitten. Het al dan niet afvallen van deze vaak fraai koperkleurige bladeren wordt zelfs gebruikt als kenmerk voor bepaalde soorten en variëteiten

.Een elk jaar weer opvallend verschijnsel zijn de vergelende bladeren van enkele Esdoornsoorten, waarop heel opvallende, cirkelronde, groene vlekken blijken te zitten. Die vlekken blijven groen, vaak tot diep in de winter, op afgevallen bladeren, als de rest van de bladeren al begint te verrotten.

Bij onderzoek onder sterke loep vergroting blijken er aan de onderkant van die groene vlekken schimmels te groeien, die vanuit een middelpunt regelmatig uitgroeien en daardoor kleine ronde "kolonies" vormen die kennelijk de reguliere afbraak van het bladgroen ter plaatse tegenhouden. Bij nader inzien blijken die schimmels te behoren tot de Meeldauwen. De jonge schimmelkolonies gaan uit van recent gekiemde sporen, die als het ware nog vlug even, vóór het invallen van de winter, een nieuwe schimmelkolonie willen stichten.

De Meeldauwen zijn biotrofe parasieten, de wetenschappelijke term voor schimmels die alleen in combinatie met levende plantencellen kunnen leven. Op dood plantenmateriaal kunnen ze niet leven. Zulke schimmels kunnen dus ook niet in reincultuur worden gekweekt . Wat jammer is, om de volgende reden.

Een jaar of twintig geleden kreeg ik als medewerker van het Centraalbureau vor Schimmelcukltures, toen nog aan de Baarnse Oosterstraat, een klein kapitaaltje aangeboden door een chemische industrie, als het mij zou lukken deze schimmels toch te kweken. Hun belangstelling voor deze schimmels was gewekt door het bovenbeschreven gedrag in het late najaar. De redenering was, dat deze schimmels dus een stof moeten uitscheiden die de dood van levende, actief bladgroen bevattende bladcellen, een tijdje kan uitstellen. En het ging de onderzoekers van deze industrie er natuurlijk om deze stof

Groene vlekken op een afgevallen blad van de Noorse esdoorn

Groene vlekken op afgevallen bladeren van de Gewone esdoorn; links een detail.

in handen te krijgen. Als het zou lukken om de werkzame stof vanuit een reincultuur van de schimmel te isoleren, kon vervolgens geprobeerd worden om die in het groot, op industriële schaal te gaan produceren. Een te verwachten toepassingsmogelijkheid was het uitstellen van het afsterven van bv snijbloemen, die daardoor minder aan kwaliteit zouden verliezen bij vervoer over lange afstanden, maar ook bij u op de vensterbank.

Helaas heb ik hen niet kunnen helpen, en heb dus de miljoenen die mij in het vooruitzicht waren gesteld nooit kunnen opstrijken. Wel is in de loop van de jaren de werkzame stof geïdentificeerd. maar nog niemand is er in geslaagd om deze meeldauwschimmels buiten de waardplanten om te kweken. Ook in dit geval is gebleken dat de natuur zich niet zomaar door de mens laat dwingen.

Het merkwaardige verschijnsel, dat op laatafvallende en geel verkleurende bladeren van esdoorns cirkelronde groene eilandjes achterblijven, ongeveer ter grootte van een euro, kan echter ieder jaar in het Cantonspark, en uiteraard ook elders in Baarn, worden waargenomen. In de late herfst van 2008 en 2009 was het in het Cantonspark en bijvoorbeeld ook in het Maarschalksbos een heel gewoon verschijnsel, zowel op de afgevallen bladeren van de Gewone esdoorn (Acer pseudoplatanus) als op die van de Noorse esdoorn (A. platanoides). En voor wie graag bladeren droogt voor allerlei doeleinden: Op goed, liefst snel, tussen kranten of filtreerpapier gedroogde bladeren, blijven deze opvallende vlekken hun kleur nog lange tijd behouden. Het zijn dan kunstwerkjes van de natuur zelf, waarvan iedereen die deze verklaring niet kent, zal denken dat je de cirkelronde vlekken zelf met groene verf of inkt hebt aangebracht !

Huub van der Aa

FISCALE GOEDKEURING (ANBI)

Per 1 januari 2008 zijn er nieuwe fiscale bepalingen in werking getreden. Giften en donaties aan instellingen voor algemeen nut zijn alleen fiscaal (onder bepaalde voorwaarden) aftrekbaar als de instelling waaraan die zijn gedaan door de Belastingdienst erkend is.

Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft bij beschikking d.d. 28 september 2007, Fiscaal nummer 8040.01.947, voor onbepaalde tijd deze erkenning als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) gekregen.

FISCALE MOGELIJKHEDEN OM STICHTING VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK TE STEUNEN

Uw donatie kan onder bepaalde voorwaarden (boven een drempelbedrag van totale bedrag van giften aan ANBI instellingen) als aftrekpost bij uw aangifte inkomstenbelasting worden opgevoerd. Wie een schenking voor tenminste 5 jaar (of langer) bij notariële akte doet in de vorm van een lijfrente, mag dat bedrag zonder grens opvoeren. Een andere mogelijkheid is de stichting te bedenken door legateren via een testament. Iedere notaris kan u daarover informatie verschaffen.

BOMEN OVER BOEKEN OVER BOMEN

Een van de belangrijkste periodieken over bomen is de laatste jaren het BOOMBLAD geweest. Dit tijdschrift zal in 2010 als zodanig verdwijnen en opgaan in het VAKBLAD NATUUR BOS LANDSCHAP. Het gefuseerde blad zal dikker worden dan de twee genoemde voorgangers maar de essentie van de twee, elkaar qua inhoud enigszins overlappende tijdschriften, blijft behouden en zal worden uitgebouwd. Kernpunten blijven beheerszaken rond natuur- en landschap en informatie over het onderzoek op deze gebieden. Beoogd wordt een nauwe samenwerking tussen redactie en achterban, ook bij het verwerven van goede artikelen en discussies. Inlichtingen kan men verkrijgen via de web sites van beide tijdschriften, redactie@vakbladnatuurboslandschap.nl en boomblad@landwerk.nl

Arnolds, Eef & Veerkamp, Mirjam, Basisrapport, Rode lijst Paddenstoelen; Uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging, Utrecht; in opdracht van het Ministerie van LNV, Directie Kennis. 295 p.

Dit boek bevat een analyse van ruim 1,8 miljoen verspreidingsgegevens , aanwezig in het databestand van de Nederlandse Mycologische Vereniging. In deze vereniging zijn een dikke 800 leden georganiseerd, die zich of beroepsmatig, of als amateur, bezig houden met de studie van schimmels. Hierbij ligt bij de grote meerderheid de nadruk op de paddenstoelflora van ons land.

Van de 4732 paddestoelsoorten die voor ons land bekend zijn zijn er 2624 bekend genoeg om er de betreffende analyses op los te laten. De overige blijven om verschillende redenen buiten schot. De schrijvers zijn beiden vooraanstaande onderzoekers die het onderbrengen van de soorten in 5 verschillende welomschreven categorieën wel is toevertrouwd, vaak tegen de grote stroom van onbetrouwbare gegevens die tegenwoordig via internet door een groot aantal minder kritische waarnemens wordt aangedragen. Het gaat om de volgende categorieën: Verdwenen (7%) , ernstig bedreigd (11%), bedreigd (14%) , kwetsbaar(13%) en gevoelig (17%).

Nu zult u zich misschien afvragen wat het Cantonspark hiermee te maken heeft. Het antwoord daarop is, dat paddenstoelen een grote rol spelen in elk ecosysteem, zowel dat van de afzonderlijke bomen, als dat van bepaalde delen van het park en dat de aanwezigheid van soorten in het park zeer indicatief kan zijn voor de gezondheid van de bomen en de natuurwaarde van delen van het park. En met name is het van belang om door langjarige waarnemingen vast te stellen of de paddenstoelen met een grote indicatieve waarde zich kunnen handhaven, of teruglopen dan wel toenemen. Daaruit kunnen dan weer conclusies worden getrokken mbt het beheer. Want ook in geheel onnatuurlijke stukjes natuur als een park nu eenmaal is, doen zich ontwikkelingen voor waarvan het voor het beheer waardevol kan zijn om ze te registreren.

Nu zijn wij in het Cantonsapark al vele jaren bezig om alle voorkomende pad-

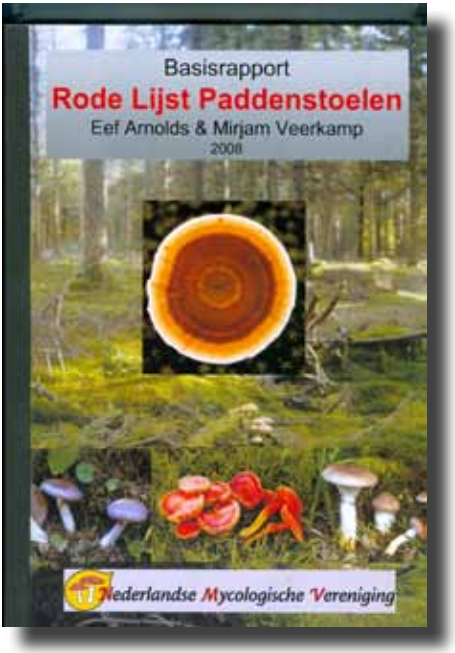

denstoelen in kaart te brengen. Dat is een bezigheid die vele seizoenen intensieve aandacht vergt. Niet alleen zijn er maar weinigen die voldoende kennis hebben om betrouwbare gegevens te kunnen aanleveren, maar de ontwikkeling van de paddenstoelen kan van jaar tot jaar sterk verschillen. Vorig jaar hadden wij in de vochtige zomermaanden af en toe explosies van Russula-soorten en boleten, om van de kleinere vormen nog maar niet te spreken. Dit jaar was de oogst in zomer en vroege najaar zeer mager. Vorig jaar stonden bijvoorbeeld de fraaie Vliegenzwammen waar ze thuishoren, rond de grotere berken; dit jaar hebben we ze niet gezien. Dat geldt voor meerdere soorten, ook de kleinere, die soms wel degelijk waarde hebben als begeleiders van bepaalde bomen. Dit late najaar werd het ineens weer echt paddenstoelenweer: nat en relatief heel zacht. En dat leverde meteen weer een aantal soorten op die op de totaallijst voor het Cantonspark nog ontbraken.

Het is nog te vroeg om ten aanzien van de paddenstoelenflora van het Cantonspark nu al conclusies te trekken. Daarvoor zijn er nog onvoldoende gegevens verzameld. Maar wel kunnen we bij elke soort die gevonden en gedetermineerd wordt nu, met behulp van dit boek, vaststellen of ze in één van de categorieën uit dit boek behoren, en dus een extra argument zouden kunnen opleveren voor bescherming en adequaat beheer.

Ik wil aan deze bespreking graag het verzoek koppelen om gegevens van paddenstoelen die men in het Cantonspark aantreft aan mij door te geven. Ik zal te zijner tijd proberen de resultaten van deze inventarisatie samen te vatten

---

Keltische Boomhoroscoop is een uitgave van Bomencentrum Nederland B.v., Zandheuvelweg 7, 3744MN Baarn.

Hierin worden 21 boomsoorten onderscheiden die volgens de Kelten corresponderen met een zelfde aantal mens- typen. De geboortedatum is bepalend voor welke boom bij iemand hoort, m.a.w. jouw levensboom is. Iedere boom heeft in dit oeroude systeem twee perioden in zowel voorjaar als najaar waarin hij van invloed kan zijn op degenen die in die perioden geboren zijn.,.Volgens deze leer brengt die boom geluk en inzicht in je persoonlijkheid, gedrag en levensloop.

Kenmerken van de boom zijn ook van toepassing op de mens. Als voorbeeld noem ik "mijn"levensboom, de Spar, Picea abies, Iep, die betekenis heeft voor wie geboren is tussen 2 en 11 januari en 5 en 14 juli. Wat er over de spar geschreven is, zou dus ook op mij van toepassing zijn: "In gezelschap valt ze op door haar waardigheid, terughoudendheid en beschaafde optreden. De Spar heeft twee gezichten: zij is een uitgesproken solist en tegelijkertijd past zij zich aan haar omgeving aan om niet te veel op te vallen". Hier kan ik het wel mee eens zijn maar in de van de Kelten afkomstige tekst worden mij ook zaken in de schoenen geschoven waar ik vraagtekens bij zet. Wat moet ik bijvoorbeeld denken van de constatering dat "de spar in de liefde meestal de ontevreden partij is, veel verlangt en zelf maar weinig geeft" ?

Het boekje leent zich uitstekend voor een gezelschapspel onder bomenvrienden en staat borg voor enige hilariteit rond het thema mens en boom. Wij maakten er kennis mee tijdens de jubileumviering van Groei en Bloei, in september l.l.

Het boekje kost € 9,80, plus eventuele verzendkosten en kan worden besteld of afgehaald bij het Bomencentrum, info@bomencentrumnederland.nl

---

Geachte donateur,

Wij verzoeken u vriendelijk Uw donatie voor het jaar 2010 van minimaal € 17,50 over te maken op onze SNS bankrekening 98.35.74.944 ten name van Vrienden van het Cantonspark.

***Let op: wij sturen geen acceptgiro!** Door uw steun zijn wij in staat minimaal 2 x per jaar een nieuwsbrief uit te geven met actualiteiten en wetenswaardigheden over het Cantonspark. Ook kunt U op onze website de nodige informatie vinden over de geschiedenis van het park, data van de rondleidingen etc. (zie www.cantonspark.nl). In 2008 is er mede door Uw steun een gedigitaliseerde kaart aangeschaft van het Cantonspark ten behoeve van inventarisatie van de aanwezige flora en ter ondersteuning van het opstellen van beheerplannen voor korte en lange termijn.*

Reden genoeg om ons ook in 2010 te blijven steunen!

W.G.J. van Dijen (Penningmeester)

advertentie Beeld & Visie